

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 284
van **KRISTOF SLAGMULDER**
datum: 6 januari 2021

aan **HILDE CREVITS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

Coronacrisis - Impact op lopende academische onderzoeken

De coronacrisis heeft invloed op heel wat domeinen in onze samenleving. Ook op lopende academische onderzoeken. Zo hebben professoren en doctorandi bijvoorbeeld minder toegang tot proefpersonen. Heel wat zaken 'op het terrein' kunnen momenteel niet onderzocht worden en dat is nu net cruciaal bij heel wat academische onderzoeken. Het risico bestaat dat 'corona-onderzoeken' later als minderwaardig zullen worden beschouwd.

Door de pandemie waren heel wat onderzoekers genoodzaakt om terug te keren naar hun thuisland en een verlenging van het loon door financierders blijkt vaak onmogelijk. Onderzoekers in het buitenland moesten hals over kop vertrekken naar hun thuisland, waardoor zij vertraging oplopen.

Financiering blijkt een groot probleem te zijn omdat doctorandi werken met contracten van bepaalde duur. Het loon en de onderzoekskosten worden betaald door ofwel de universiteit of bijvoorbeeld het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) - Vlaanderen. Financierders kunnen het loon helaas vaak niet verlengen.

Momenteel heeft het FWO al 25 aanvragen voor een verlenging ontvangen. Bepaalde FWO-programma's steunen op Europese samenwerkingsverbanden en kunnen worden verlengd. Het FWO voorziet in de mogelijkheid om 1 jaar te verlengen omwille van medische of sociale redenen.

De Vlaamse Regering heeft in 2020 vijf miljoen extra vrijgemaakt om twee COVID-oproepen te ondersteunen. De vraag rijst nu of dat wel voldoende is.

1. Heeft de minister stappen ondernomen om de impact van corona te beperken op de huidige lopende academische onderzoeken? Graag daarvan een overzicht. Welke stappen zal de minister op korte termijn nog ondernemen?
2. Zal de Vlaamse Regering in 2021 opnieuw in extra middelen voorzien zodat de impact op lopende academische onderzoeken tot een minimum beperkt wordt? Zo ja, over welk bedrag gaat dat dan? Zo niet, waarom niet?
3. Zijn er nog andere mogelijkheden dan via het FWO? Zo ja, welke?
4. Welke andere initiatieven zal de minister ter zake nemen?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Hilde Crevits (284), Ben Weyts (327)

HILDE CREVITS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 284 van 6 januari 2021

van **KRISTOF SLAGMULDER**

1.

FWO

De maatregelen die het FWO genomen heeft ten gevolge van de coronacrisis worden constant gemonitord en bijgestuurd waar nodig in functie van de epidemiologische situatie. Een actueel overzicht kan teruggevonden worden op de website van het FWO: <https://www.fwo.be/nl/mandaten-financiering/maatregelen-coronavirus/>

Het FWO heeft er steeds voor gezorgd dat alle verplichtingen m.b.t. het uitbetalen van de lonen/beurzen van de mandaathouders en projectfinanciering zonder onderbreking kon doorlopen zodat er minstens geen financiële problemen konden ontstaan.

Het FWO voerde inmiddels reeds een aantal budget-neutrale maatregelen in en blijft sinds het uitbreken van de crisis de problematiek en mogelijke effecten verder monitoren, samen met de onthaalinstellingen waaraan haar onderzoekers verbonden zijn. Verdere beslissingen m.b.t. structurele maatregelen dienen steeds afgetoetst te worden met de betrokken Vlaamse onthaalinstellingen, opdat de maatregelen voor alle onderzoekers aan deze onthaalinstellingen consistent kunnen ingevoerd worden.

In de loop van 2020 organiseerde het FWO op mijn initiatief ook twee specifieke COVID-oproepen. De resultaten van de twee COVID-oproepen kunnen hier worden geraadpleegd: <https://www.fwo.be/media/1024032/resultaten-covid19-call.pdf>
<https://www.fwo.be/media/1024173/toekenningen-2de-bijzondere-oproep-covid19.pdf>

Naast de organisatie van de twee specifieke COVID-oproepen, heeft het FWO in overleg met de belangrijkste stakeholders een aantal budget-neutrale maatregelen doorgevoerd m.b.t. de lopende projecten of mandaten, zoals o.a.:

- Indien onderzoeksprojecten vertraging oplopen bij de uitvoering van het onderzoek kunnen ze gebruik maken van de reglementair voorziene mogelijkheid om twee jaar na de formele einddatum van het project zowel de middelen voor personeel als die voor werking verder aan te wenden met het oog op de afronding van het onderzoek.
- Mandaathouders en promotors van onderzoeksprojecten kunnen in hun wetenschappelijke verslaggeving aangeven dat hun project vertraging heeft opgelopen t.g.v. het coronavirus zodat hiermee rekening kan gehouden worden bij de beoordeling van hun onderzoek.
- De onderzoekers van wie het FWO-mandaat eindigde in 2020 konden de resterende bench fee flexibel aanwenden. Deze mandaathouders kunnen het resterend bedrag van hun bench fee, met een maximum van 1.500 euro, nog gebruiken tot drie maanden na afloop van hun mandaat op voorwaarde dat ze verbonden blijven aan hun onthaalinstelling.

Daarnaast heeft het FWO omwille van de lockdown en andere maatregelen de verschillende evaluatieprocedures aangepast zodat deze volledig digitaal konden verlopen, vb.: de interviewronde voor de kandidaat aspiranten is volledig digitaal verlopen en werd afgerond

op 8 oktober 2020. Bij de evaluatie van de postdocs werden de preselectie- en interviewfase geïntegreerd tot één online panelvergadering zonder interviews, omdat zowel de preselectie als de interviews geprogrammeerd waren in de beginperiode van de lockdown in het voorjaar.

Mede dankzij deze aanpassingen en de digitale mogelijkheden van het FWO zijn alle lopende aanvraagprocedures in grote lijnen kunnen verlopen zoals voorzien en werden de vooropgestelde termijnen gerespecteerd, zonder eventuele gevolgen voor de toekomst. De toekenningen van de postdocs als de aspiranten hebben kunnen plaatsvinden zonder enige vertraging. Dit was ook het gevolg voor de onderzoeksprojecten; ook deze evaluatieronde is volledig digitaal verlopen.

De aanpassingen die gebeurden in de tijdslijnen kwamen er op vraag van de onderzoekswereld, waarbij aan aanvragers voor projecten 14 dagen extra kregen om hun aanvraag in te dienen, zonder dat het vervolg van de tijdslijn hierbij werd aangepast en de toekenningsdata bleven behouden. Voor het TBM-programma, dat zich richt op klinische onderzoekers die omwille van de COVID-crisis geen tijd hadden om hun projectaanvraag af te ronden, werd meer uitstel gegeven en werd de evaluatie opgeschoven naar het najaar. Dit tot ieders tevredenheid.

Het FWO houdt een logboek bij van de vragen, opmerkingen en suggesties door de FWO-mandaathouders (en promotoren). Enkele trends bij de (slechts enkele tientallen) gelogde vragen:

- Het verlengen van het gebruik van de bench fee komt zeker aspiranten van pas waarbij ook een ruimere aanwending mogelijk is m.b.t. COVID-gerelateerde kosten in het kader van hun onderzoek;
- 15-tal meldingen van mandaathouders uit de medische sector die ingezet werden in de ziekenhuizen: van meer wachtdiensten tot melding van feitelijke inzet bij COVID-patiënten;
- 25-tal concrete vragen (van de 2.421 lopende mandaten, waarvan er in 2020 450 uit dienst gingen) naar de mogelijkheden tot verlenging van het lopend of aflopend mandaat met aantal (2, 3, 6, ...) maanden of (voor mandaten in vroeger stadium) een tijdelijke opschorting met verlenging (bijv. wegens wegvallen gepland veldwerk). De motivering is vaak een combinatie van zowel onderzoeksgelateerde als sociale problemen.

Het FWO heeft ook de verschillende diensten onderzoekscoördinatie van de Vlaamse universiteiten kort bevraagd. De vragen en meldingen door onderzoekers zijn gelijkaardig aan die gericht aan het FWO.

Nood BVR EWI - 5 juni 2020

Ook voor de andere financieringsinstrumenten in de beleidsvelden economie, wetenschappelijk onderzoek, innovatie en wetenschapscommunicatie zijn er maatregelen genomen ten gevolge van de COVID-pandemie.

Het is niet evident om voor ieder instrument afzonderlijk de concrete impact van de coronacrisis te bepalen, ook al omdat de impact voor de instellingen zelf nog niet altijd duidelijk is. Daarom is in het dit besluit enerzijds geopteerd voor enkele algemene overkoepelende maatregelen die desgevallend kunnen toegepast worden op iedere subsidie of financieringsinstrument indien dat nodig zou blijken. Zo worden maatregelen voorzien om reeds gemaakte kosten te kunnen inbrengen bij projecten die niet hebben kunnen doorgaan, of om termijnen te verlengen van projecten die vertraging hebben opgelopen ten gevolge van de coronacrisis.

Anderzijds worden in dit besluit enkele meer specifieke maatregelen opgenomen voor de industriële onderzoeksfondsen (IOF), de bijzondere onderzoeksfondsen (BOF) en de omkadering van jonge onderzoekers (OJO) waar een impact verwacht wordt.

- BOF

Op basis van een gemotiveerde vraag kan men afwijken van de verplichting om minstens 50% van de middelen van het BOF te besteden aan projecten van fundamenteel onderzoek die behoren tot één van de in dat artikel opgesomde categorieën. De coronacrisis en de federale maatregelen kunnen het voor sommige universiteiten immers moeilijk maken dit percentage te halen. Deze middelen kunnen dan anders besteed worden bv. door verlenging van projecten en/of mandaten of om bijkomende kosten binnen lopende projecten te financieren.

- IOF

Ook binnen IOF kan men op basis van een gemotiveerde vraag afwijken van

- de verplichting om een minimum van 25% van de IOF-middelen te besteden aan onderzoeksmandaten. Dit omdat ten gevolge van de federale Coronamaatregelen het niet evident is om alle vacatures tijdig opgevuld te krijgen voor deze onderzoeksmandaten;
- de beperking om een maximum van 25% van de jaarlijkse subsidie en dit tot een maximale gecumuleerde reserve van 50% van de jaarlijkse subsidie over te dragen naar het volgende werkingsjaar. Omdat een aantal projecten immers niet zoals voorzien konden doorgaan, bestaat de mogelijkheid dat dit percentage overschreden zal worden.

- OJO

Tot slot is er ook voor OJO een versoepeling ingevoerd wat betreft het maximaal over te dragen reserve o.b.v. een gemotiveerde vraag.

Voor OJO was immers al snel duidelijk dat veel van de voorziene initiatieven die zouden worden georganiseerd, niet konden doorgaan omwille van onder andere de federale maatregelen ten gevolge van de pandemie.

Een afwijking op de beperking op de overdracht van reserves op de OJO-middelen van maximum 25% van de jaarlijkse subsidie en een maximale gecumuleerde reserve van 50% van het jaarlijkse subsidiebedrag kan daarom aangevraagd worden.

2. Op heden is dit nog niet voorzien in goedgekeurde begroting maar dat wordt op de voet opgevolgd en indien nodig kunnen er bijkomende maatregelen genomen worden. Ik hou nauw contact met de universiteiten via een regelmatig overleg met de VLIR, maar ook met de Raad van Bestuur van het FWO.
3. In het antwoord op vraag 1 komen ook de andere mogelijkheden naast FWO naar voren.
4. Net als in juni 2020 zal ik in 2021 de situatie op de voet volgen.